

גיליון זה מוקדש ללידה הישיבה החפץ בעילום שמו לרגל יום הולדתו
יארץ ה' ימיו, ויתן לו חיים טובים, חיים של בריאות, חיים של שלום וברכה

שיחתו השבועית של

ראש הישיבה – הרב יוסף צ. בן-פורת

זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב (משלי י, ז)

מה בין פנחס לזמרי?

פרשת פנחס, שנת תשע"ו

מי היה זמרי בן סלוא?

בתחילת פרשתנו, חוזרת התורה אל המעשה שסופר בסוף הפרשה הקודמת: "וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמִּכָּה אֲשֶׁר הָכָה אֶת הַמִּדְיָנִית זָמְרִי בֶן סָלּוּא נָשִׂיא בֵּית אָב לְשִׁמְעוֹנִי" (במדבר כה, יד). אולם, בעוד ששם כיסתה התורה את שמו, הרי שכאן מפרשת התורה מה היה שמו של אותו אדם, ומה התפקיד שמילא. כבר ביארנו בעבר, שדרכה של תורה להסתיר את שמות החוטאים, כשם שלא פורש שמו של מקושש העצים, כדי לא להשאיר את שמם לדיראון עולם, דבר שיפגע גם בזרעם אחריהם. הסיבה שאצלנו התורה מגלה את שמו של האיש, "להודיע שבחו של פנחס שאע"פ שזה היה נשיא לא מנע את עצמו מלקנא לחילול השם" לכך הודיעה הכתוב מי הוא המוכה" (רש"י שם). כדי להדגיש, את גודל מסירות נפשו של פנחס, שלא היסס לפגוע גם באדם רם ונכבד, כדי למנוע חילול השם. אבל עדיין שם זה צריך בדיקה, שהרי לא פגשנו אותו בעבר בתוך רשימת הנשיאים. ובאו חז"ל (תנחומא פנחס פ"ב, ב) וגילו שאיש זה אינו אלא, **שלומיאל בן צורישדי** נשיא שבט שמעון שהוזכר בתחילת ספר במדבר, ושמו החדש, אינו אלא, כינוי של גנאי בגלל המעשה המגונה שעשה. אולם, המשיכו חז"ל וחשפו, ששמו הראשוני היה **שאל בן הכנענית**, בנו של שמעון בן יעקב, שנמנה בשבעים הנפש שירדו למצרים. יוצא אפוא, שאדם זקן מאוד היה, שהרי נולד לפני הירידה למצרים, במצרים היו מאתיים ועשר שנים, הסיפור שלפנינו מתרחש בשנת הארבעים לאחר יציאת מצרים, הרי **שהוא בן מאתיים וחמישים שנה ויותר**. אם כן, הרי שהוא זקן העדה, איש נכבד ביותר.

וכאן השאלה גדלה שבעתיים, מה ראה איש כל כך זקן, נשיא ושבע ימים, לעשות מעשה כל כך מגונה, לעיני משה וזקני ישראל, בשעה שאף מי מהצעירים שנכנע ליצר, עשה בסתר מעשיו!?

חז"ל (סנהדרין פב, א) מספרים כיצד התעורר זמרי לאותו חטא:

"הלך שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא, אמרו לו **הן דנין דיני נפשות ואתה יושב ושותק!!** מה עשה, עמד וקיבץ עשרים וארבעה אלף מישראל, והלך אצל כזבי אמר לה: השמיעי לי! אמרה לו: בת מלך אני, [מפני שהיא הייתה בתו של בלק] וכן צוה לי אבי לא תשמעי אלא לגדול שבהם. [כוונת בלק הייתה, שהיא תפתה את משה רבינו] אמר לה: אף הוא [פירושו – אף אני. כלומר, שהתכוון על עצמו] נשיא שבט הוא, ולא עוד אלא, שהוא גדול ממנו [פירושו – שהוא נשיא יותר גדול ממש] שהוא שני לבטן והוא שלישי לבטן [כוונתו, שהוא נשיא שבט שמעון, המבוגר משבט לוי]. תפשה בבלוריתה והביאה אצל משה אמר לו בן עמרם זו אסורה או מותרת ואם תאמר אסורה **בת יתרו מי התירה לך!!**".

הרי שזמרי – זקן הדור, סבור היה שפסק דינו של משה שעל פיו, הורגים שלוחיו את בני שבט שמעון, בטעות יסודו!

לזמרי היו כוונות טובות בעשיית מעשהו

בשבת האחרונה ט' בתמוז היה יום הזיכרון של הרה"ק רבי יקותיאל יהודה האלברשטאם, האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג זצ"ל. נולד בשנת תרס"ד, נתייתם בגיל צעיר. עבד את ה' במסירות נפש ממש. תפילותיו הזכות בבכיות נוראות ובהשתפכות הנפש ידועים לכל. עבר את השואה האיומה ואיבד בה את זוגתו ואחד עשר ילדיו. אחרי המלחמה היה מן הבונים הגדולים והבולטים של היהדות החרדית במחנות העקורים, בארץ הקודש ובארה"ב והקים בה רשת של ישיבות לבנים ולבנות, ועשרות מפעלים אדירים של צדקה וחסד. ביניהם בית החולים "לניאדו" בנתניה. כבר משנות הילדות המוקדמות נודע בגאונותו המופלגת בכל חלקי התורה"ק. היה נוהג לומר שיעורים שנמשכו כמה שעות, ובהם ציטט מאות מראי מקומות, מכל חלקי התורה, וכל זאת בעל פה, מתוך הזיכרון. נפטר בשנת תשנ"ד.

בספרו "שפע חיים", העמיק לדרוש ולפרש, פרשה סתומה וקשה זו :

"זמרי התכוון למנוע הריגת אנשי שבטו, וסבר שאין כלום בזה שבנתיים עובר עבירה חמורה, כי הלא עדיין לא גזרו על עכו"ם משום נשג"ז (סנהדרין פב, א). במחשבה מוטעית זו, ובהיותו בטוח בדרכו וסבור שכוונתו לשם שמים, **היה זמרי מוכן למסור נפשו עבור אנשי שבטו**, אף שידע שקנאים יפגעו בו (שם פא, ב) ושבני שבט לוי לא יוותרו לו על שביזה את משה רבינו" ("שפע חיים" – דרשות חורש"י תשמ"ב, עמ' קכד).

יש לפנינו פן חדש, בהבנת מעשהו של זמרי. אין כאן אפוא, מעשה זנות רגיל של אדם נכבד בן מאתיים וחמישים שנה, שתקפו יצר הרע של זנות, כפי המובן ממשוטים של מקראות, אלא **מעשה הוואי של מנהיג שיוצא להגן על בני שבטו**, שמוצאים להורג על לא עוול בכפם. ואם בכל אופן, חטא בידם, הרי שזהו חטא קל ביותר, שאין חייבים עליו מיתה. כדי לגונן עליהם, יצאו למלחמה חזיתית נגד משה, מתוך מודעות שיתכן, שדבר זה יעלה לו בחייו!

ברם, לאחר שהבנו את סיבת מעשהו של זמרי, תצוץ מאלה שאלה חדשה: הלא יודעים אנו, שאליבא דאמת, עשה זמרי חטא כבד, שיש בו חילול השם. ומאחר וידועים דברי התנא "שְׁמִינָה גִּוְרָת מִצָּה, וְעִבְרָה גִּוְרָת עִבְרָה" (אבות ד, ב), אם כן, הסיבה שאדם עובר עבירה גדולה היא מפני, שלפני כן עבר עבירה, שהיא אמנם גדולה, אבל קטנה במעט יותר, מן העבירה שהוא עובר כעת. עלינו לחקור אפוא, אליצור בן שדיאור שלא נכשל בחטא העגל, ולא מת בחטא המרגלים, מפני שזקן מופלג היה, מה גרם לו, לפתע פתאום, ליפול אל תהום נוראה כל כך? יתר על כן, הלא על פי פרשנותו של "השפע חיים" זצ"ל, לא זו בלבד, שזמרי לא התכוון לדבר עבירה, אלא כל כוונתו הייתה, לקיים מצוה גדולה של הצלת נפשות רבות מישראל, שהורגים אותו, 'רודפים' מטעמו של משה. אם כן, איך יתכן הדבר, שאדם שמתכוון לעשות מצוה כה גדולה של הצלת נפשות, מוצא את עצמו עושה עבירה כל כך גדולה, שהזכרה בתורה הקדושה לדיראון עולם.

גם כאן, תשובתו של בעל "שפע חיים" מדהימה במקורותיה. הלא כפי שצוין, הסיבה שהוציאה את זמרי מביתו והביאתו אל המאבק אל מול משה, היא ההתרסה של בני שבטו על האדישות, שהוא מגלה כלפי מה שקורה בשטח. "**הן דנין דיני נפשות ואתה יושב ושותק**"! ומיד גייס עשרים וארבעה אלף מבני שבטו, שילווהו בדרכו למאבק מול משה, והם שיגנו עליו מפני בני לוי, הידועים בקנאותם לכל דבר שבקדושה, שודאי ינסו לתקוף אותו.

מהי קנאות מצד הקדושה ומהי קנאות מצד היצה"ר

"הסיבה שהתגלגלה לידי זמרי מעשה שפל ונבזה כזה, כיון שעשה מעשהו מתוך כעס, שחמתו בערה בו בגין הריגת בני שבטו, ולא מחמת קנאתו קנאת ה' צבאות. הוא סבר שמגיע לו שכר כפנחס, כי גם הוא קנא קנאת ה' צבאות, אלא שפנחס עשה זאת מתוך קנאת ה' אמיתית ואילו הוא עשה זאת מתוך כעס גרידא, וראה לדבר שנגרר ובא לידי עבירה חמורה, שחומריתה עולה על מעלת המצוה שדימה לעשות.

עלינו לדעת, שלא כל אדם שהורג את החוטא, מוכרח שעשה זאת מתוך קנאות. יש סימן בידנו להבדיל בין קנאות אמיתית לשקרית, **אם כשאדם רואה את חבירו נכשל בעבירה, הוא מתעורר בכעס עצום וחמתו בוערת בו**, עד שאינו שולט במעשיו והורג אותו, אין זה קנאת ד' אלא תוצאה של כעס וחרון אף. **הוא אינו קנאי אלא כעסן. וכיון שאין כוונתו לשם שמים, חל עליו איסור לפגוע בחוטא!**

קנאות אמיתית לשם שמים, היא רק באופן שאדם מישראל שרואה את חבירו נכשל בעבירה חמורה, מתמרמר ומצטער שעניו רואות דברים כאלו, **לבו כואב כל כך על עלבון השכינה עד שכמעט יורד מדעתו**, ומחוסר ברירה ומפאת רצונו העז למנוע חילול ה', הוא הולך להרוג את החוטא. **גם בשעה שהוא הורג, פלגי מים ירדו עיניו וכואב לו עד דכדוכה של נפש, שהגיע למצב כזה, שהוא מוכרח לעשות פעולה נגד רצונו וטבעו**. הוא עושה זאת בתורת שליח בית דין וכשלוחי דרחמנא, ומרגיש שהוא מוכן שיהרגו אותו כדי שלא יצטרכו להרוג את היהודי החוטא. [וני"ל שכוונתו, שהיה מוכן להיהרג בעצמו ובלבד שלא יתחלל שם שמים].

כך היא דרכה של קנאות אמיתית, ורק קנאים כאלו מותרים לפגוע בחוטא, קנאים שאין להם בלבם שום טינה אישית על החוטא, וקנאותם טהורה בלי תערובת כעס ופניות זרות. ... בזהירות יתירה צריך האדם לשמור עצמו לא להגיע בשום אופן לידי כעס, כי הכעס רק בחיק כסילים ינוח. בכעס וחרון אף אי אפשר לקנא קנאת ה'. **אם יש לאדם פניה עצמית במעשי קנאותו**, שלבו רותח בקרבו וזה מעורר אותו לעשות פעולה כנגד החוטא, **אסור לו לעשות זאת**". כדי להבין את עומק דבריו, ראשית עלינו להבין מה היא ההגדרה של 'קנאות'. זאת מצאנו בדבריו של הרמח"ל זצ"ל (מס"י, פ"י ט):

"ענפי האהבה, הם השלשה שזכרתי, הדבקות, השמחה והקנאה: ... הענף השלישי הוא הקנאה, שיהיה האדם מקנא לשם קדשו, שונא את משנאיו ומשתדל להכניעם במה שיוכל... וזה פשוט, מי שאוהב את חברו, אי - אפשר לו לסבל שינא את חברו או מחרפים אותו, ובנדאי שיצא לעזרתו. גם מי שאוהב שמו יתברך, לא יוכל לסבל ולראות שיחללו אותו חס - וחלילה, ושיעברו על מצוותיו. והוא מה שאמר שלמה (משלי כח, ד), "עוזבי תורה יחללו רשע, ושומרי תורה יתגרו בם", כי אותם שמהללים רשע בךשעתו ולא יוכיחו על פגיו מומו, הנה הם עוזבי התורה ומנחים אותה שתתחלל חס - וחלילה. אך שומריה המתחזקים להחזיקה, ודאי שיתגרו בם, לא יוכלו להתאפק ולהחריש... ואומר (תהלים צז, י), "אוהבי ה' שונאו רע".

קנאות אמת לא יכולה לבוא מתוך כעס

למדנו אפוא, חידוש גדול, שהקנאות לא ממידת הדין באה, ולא מענפי היראה מוצאה, אלא תולדה של אהבה היא. של אהבת ה' ושל אהבת הבריות. אוהב ה' האמיתי מוכן למסור נפשו, כדי להגן על כבוד ה'.

אוהב ישראל אמיתי, מוכן להרוג את אותו אדם, שהולך לעשות עבירה חמורה ביותר, וזאת כדי להצילו מן העונש שאותו יקבל עבור אותה עבירה. ואמנם, כך מצאנו במשנה במסכת סנהדרין:

"וְאֵלֵינוּ הָיוּ שְׂמִינִי אֲוִתָּו בְּנִפְשָׁן, הָרֹדֵף אֶחָד חֲבֵרוֹ לְהָרֹג, אֶחָד הַזְּכוּר וְאֶחָד הַנְּעָרָה הַמְּאֻרְסָה."

אָבֵל הָרֹדֵף אֶחָד הַבְּהֵמָה, וְהַמְחַלֵּל אֶת הַשִּׁבְתָּ, וְהַעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, אֵין מְצִילִין אוֹתָו בְּנִפְשָׁן (ח, ז). כלומר, המשנה לימדה שבאופנים מסוימים, מותר להרוג אדם העומד לבצע עבירה, אף בטרם ביצע אותה. הביטוי שמשמשת בו המשנה 'מצילין אותו בנפשו', בפשטות משמעותו, שמצילים את הנרדף. אולם, רש"י פירש זאת אחרת: "ואלו שמצילין אותו - מן העבירה" (סנהדרין עג, א). הווי אומר, שמצילים את הרודף מלבצע עבירה כל כך חמורה, שתשחית את נפשו 'בצורה נוראה'.

יוצא אפוא, שקנאות אמיתית חייבת להיות, טהורה ונקייה מבלי שום שמץ של נגיעה עצמית. היא חייבת לצאת רק מתוך המוח, מתוך דעת אמת, מתוך אהבת השם ואהבת האדם כאחד. אולם, אם מרגיש האדם בקרבו, שנאה אל החוטא, זעם וכעס על המעשה ועל העושה, הרי שברגע זה, אין הוא נקרא קנאי אמיתי, אלא רגזן ואולי אף שופך דמים. ומכאן שקנאי אמיתי, הוא אדם יקר המציאות!

לעומת אותה קנאות אמיתית קדושה וטהורה, נדירה ובלתי מצויה, למדנו במשנתו של הנצי"ב, שיש שני סוגי קנאות פסולים: האחד **מקנא לכבוד עצמו** או כבוד בית אביו, זאת מבין כל אחד, שקנאות זו הינה אש זרה ופסולה בתכלית. אולם, ישנה קנאות לכבוד ה', והיא לכאורה, כשרה ומעולה, ברם, אם נובעת היא **מתוך תחושה של כעס**, אזי גם היא פסולה! וכה דבריו:

"שִׁנִּי בְּנִי יַעֲקֹב שְׂמִיעוֹן וְלִי" (בראשית לד, כה) - "ובא ללמדנו דאע"ג שנתאחדו **בכעס גדול**

להחריב עיר ומלואה, וגם התאחדו להביא עצמם לידי סכנה עצומה. מ"מ היו שנים. **היינו ששונים**

היו בדעת המבעיר את האש הזה. אחד בא בדעת אנושי המקנא **לכבוד בית אביו**. המביא לאש כזה

והוא **אש זרה כידוע**. ואחד בא בדעת **קנאת ה' בלי שום פניה ורצון** היה אש שלהבת יה. ומ"מ מאש

כזה גם כן יש להזהר הרבה לכוין המקום והזמן. ובלא זה היא **מקלקלת הרבה**. ויעקב אבינו פ"י

בתוכחתו שתי הדעות שהיה בזה **ולא הסכים גם לאש המעולה** כאשר יבואר בפרשת ויחי" (העמק דבר,

שם). "האי צורבא מרבנן דרתח אורייתא הוא דרתחא ב"י כו' אפ"ה מיבעי למילף נפשי בניחותא

שנאמר: (קהלת יא, י) והסר כעס מלבך (תענית כד, א). **שע"י כעס נעשה דברים זרים יותר מהנדרש לצורך**

הענין ובוזה יהיה קלקולו יותר מתיקונו" (העמק דבר בראשית מט, ו).

למה ביזו השבטים את פנחס?

לאור זאת, נבין את שנטען ביחס למעשה הקנאות של פנחס:

"(סנהדרין פב. סוטה מב) לפי שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו

עגלים לע"א והרג נשיא שבט מישראל לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן" (רש"י במדבר כה, יד).

בני ישראל טענו, שהדחף הפנימי שהביא את פנחס לתחבל תחבולות, ולנהוג בעורמה רבה (עייין

סנהדרין פב, א) לא מתוך אהבת השם באה, אלא מתוך תכונות תורשתיות שליליות, שקיבל מסבו הנוכרי,

הלוא הוא יתרו המדייני. לכן בא הקב"ה וייחס אותו לאהרן הכהן, לומר בכך, שהוא ירש את תכונותיו

מאהרן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום לכל אדם ואדם. מכאן, שאת המעשה שעשה, מתוך אהבת ישראל

עשה. כמו שמצינו בדברי חז"ל:

"ואמר רבי אלעזר ויתפלל לא נאמר אלא ויפלל מלמד שעשה פלילות עם קונו בא וחבטן לפני

המקום אמר לפניו רבונו של עולם על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל" (סנהדרין מד, א).

הרי שאת מעשהו, לא מתוך תחושת שנאה ונקמה עשה פנחס, אלא **מתוך אהבת ישראל!** בכדי להצילם ממידת הדין, שהייתה משחיתה בהם. לכן כינוהו חז"ל "משיב חימה בן משיב חימה" (סנהדרין פב, ב). בזכות זה זכה לשנות את מעמדו מ'לוי' שהוא בחינת דין, ל'כהן' שהוא בחינת חסד. בכך התבארה לנו נקודה נוספת. אם אמנם, זכר פנחס את ההלכה שלמד אצל מרע"ה, שהבועל ארמית קנאים פוגעים בו, למה הלך לשאול את מרע"ה מה לעשות? ומה עוד, שזו הלכה שאין מורין אותה. אולם לדברינו, פנחס אמנם ידע את ההלכה, אלא שרצה לקבל את חוות דעתו של אדון הנביאים, האם הוא, פנחס, מתאים להגדרה של 'קנאי'? האם לו מותר ללכת לבצע את המעשה? שאלה כזאת, מותר לשאול! על שאלה כזאת, מותר לענות! אולם, משה רבינו חשב בלבד, וכי מנין לי לדעת, את טבעו של פנחס, אם אין בו כעס ונקמה. אמנם, על פניו, מתוך זה שהוא בא לשאול ולא מיהר בחופזה, לעשות מעשה, כמו שעשו שמעון ולוי לבני שכם, משמע, שפועל הוא מתוך שיקול הדעת ומתוך אהבת השם אמיתית. אבל ההוכחה הטובה ביותר, הייתה למשה בכך, שכל עם ישראל שכח את ההלכה שנלמדה, כולל אהרן והזקנים, ורק פנחס הוא שזכר אותה, הרי אות ומופת שרצון ה' שהוא ורק הוא יעשה.

הרי לפנינו שני מעשי קנאות. בשניהם מוכן האדם לסכן את עצמו. במעשה הראשון **סיכן את עצמו זמרי, ונכתב לדיראון עולם!** במעשה השני **סיכן את עצמו פנחס, וזכה לתהילת עולם!** מה ההבדל המהותי בין שני המעשים? ביאר לנו האדמו"ר זצ"ל:

"החפץ חיים זי"ע פסק (הלכות לשוה"ר, כלל י הלכה ב ובכמ"ק), שגם באופנים שהתירו לדבר לשון-הרע, תנאי קודם למעשה **שאינו למספר שום נדנוד של דוג ו שנאה על החוטא**, מובן שאינו כועס עליו, אלא כל כוונתו להועיל, ולכן צריך להימלך היטב אם מותר לו לדבר לשון הרע. הלכה זו צריכים לדעת גם בנוגע למדת הכעס, לא לכעוס על אדם מתוך שנאה אישית, אלא לשם שמים בלבד, ואת זה לא יכול האדם לדעת בעצמו. אם בהלכות איסור והיתר לא מורה האדם היתר לעצמו ואינו סומך על ידיעותיו, אלא עושה שאלת חכם כדת מה לעשות, כך כשירגיש חובה לכעוס על חברו, **באופנים שהתירו להשתמש במדת הכעס, לא יברר בעצמו הלכה זו ולא יסמוך על פסקיו, אלא ישאל דעתם של רבנים ומורי הוראה אם מותר לו לכעוס במציאות כזו או לא**. רק כשיתברר לו שמותר לכל הדעות לכעוס, אז יכעס לשם שמים. הרי מדובר באיסור חמור שנחשב כעובד עבודה זרה, ואיך ירהיב האדם לפסוק לעצמו בשאלה חמורה זו" (ישפע חיים"ו, שם).

מעשהו של זמרי **מתוך כעס** וקריאת תיגר על פסיקותיו ההלכתיות של משה בא. מתוך רצון **להפגין מנהיגות** ולהגן על בני שבטו בשעת צרה. הרי ש'האני' שלו היה מעורב במעשה בצורה קשה, ולכן זכה מעשה זה להיכתב כחטא ועוון לדורי דורות. לעומתו פנחס, פועל מתוך שיקול הדעת, מתוך אהבת ישראל, מתוך אהבת זמרי ותוך התייעצות של משה ובית דינו. לכן, נכתב הוא כאות ומופת, לנצח נצחים. ידועה אמרתו של הרבי ר' בער זצ"ל – המכונה 'המגיד ממעזריטש' – גדול תלמידיו של הבעש"ט זצ"ל: "הלוואי ואני הייתי אוהב את הצדיק הכי גדול, כמו שהרבי שלי – הבעש"ט – אהב את הרשע הכי גדול".

צדיקי אמת לא שונאים את הרשעים, אלא אוהבים אותם ומרחמים עליהם

טעות היא לחשוב שהצדיקים שונאים את הרשעים. שהלוא נאמר "אֶהְיֶה ה' שְׁנָאוֹ רָע" (תהלים צז, ו), אין הם שונאים, אלא את **הרע שבתוך הרשע**, ולא את ישראל, את הצלם אלוקים שבו. שהרי זוכרים אנו, איך הפליג אברהם אע"ה בתפילה, על אנשי סדום הרעים והאכזריים.

וכך סיפר הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, שהיה מתלמידי ישיבת המוסר מקלם:

"פעם אחת אירע מעשה ונכנס אחד ממקורבי אדמו"ר הגרש"ז מקעלעם זצ"ל, בערב שבת קודש ובשורה טובה בפיו. ויאמר בזה הלשון: 'עכשיו הגיעה הידיעה שהאפיקורס הגדול עורך עתון המליץ מת, ברוך המקום שהרגו!'

הגרש"ז כששמע זאת, **נראה מיד כמין עצב על פניו** והכירו בו כל השבת כי פניו לא היו לו עוד ככל שבת. וכשאחד ממקורביו שאל אותו על זאת, ויען לו ומה אתה מתמה?! הלא רחמנות גדולה על הרשע הזה, שעומד כעת לפני כסא דין ומורט שערותיו מעל ראשו – על מה היה עמל כל ימי חייו – לעקור את הדת וכו' וכו'. (וידוע כי הגרש"ז יגע מאד על ענין 'נושא בעולם עם חבריו')". (לב אליהו ח"ב, עמ' רטז).

והלא ידוע, גודל שמחתו ואור קדושתו, של הסבא מקלם זצ"ל, בכל השבת. ואף לעת זקנותו, כשסבל מחוסר דם, והיה תמיד חיוור וחלש, אבל משעת כניסת השבת ועד צאתה, היו פניו להבה. "ואזיל חיורא של כל ימות השבוע, ואני סומקא בפניו כל השבת כאדם בריא וחזק. כל זה ראינו כולנו כל מי שלמד בקעלעם בכל שבת קודש" (סו). ולמרות כל זאת, עצם מחשבתו על ייסוריו של רשע הסובל לאחר מותו, על חטאיו שעשה בחייו, נטלה ממנו את שמחת השבת ואת מאור פניו. היש אחד מכל אותם שמתיימרים להתעטר באיצטלת 'אוהבי ישראל', שניתן לראות על פניו, צער כלשהו, כשיש אסון רב ממימדים? לא ולא! ודאי לא, כשהוא שומע ופוגש יהודי שרע לו ומר לו. כיוון שיש מתאם בין אהבת השם לאהבת ישראל. לא תיתכן אהבת השם ללא אהבת ישראל. ובאותה מידה, לא תיתכן אהבת ישראל אמיתית ללא אהבת השם. פנחס נחון בשתי אותן מעלות – אהבת השם ואהבת ישראל. ולכן, קיבל מהקב"ה מתנה "לְכֹן אֶמַר הִנְנִי נֹתֵן לְךָ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם" (במדבר כה, יב). אותה שלימות היא שזיכתה לו את חיי הנצח. פנחס זה אליהו!

סיפר הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל (תרע"ד-תשס"ה 1914-2005):

"שאלו את ר' ירוחם זצ"ל – המנהל הרוחני המפורסם של ישיבת מיר – אם מותר לשנוא את הרשעים? ואמר: **שרק אדם גדול יכול לשנוא את הרשעים** כי הוא יכול להבדיל בין ה'רשע' ל'רשע'. מה שאין כן, אדם פשוט ששנוא את האדם עצמו, ולא את הרע שבו!" (אבני שלמה ח"א, עמ' פא). פנחס ואליהו שניהם קנאים היו. אולם, זאת קנאות שכל כולה רוויה אהבה חסרת גבולות. אהבה שרק אליהו הנביא זכור לטוב, יכול להגיע לדרגתה.

סיכום: קנאות מידה נעילת עד מאוד היא. ובאותה מידה, מסוכנת היא לנוהג בה ולסובבים אותה! אחד ויחיד היה, במשך כל ההיסטוריה, שיישם את ההלכה 'הבועל קנאים פוגעים בו!' היחיד שזכה להתעטר בכתר הקנאות האמיתית, אשר נובעת מתוך אהבת השם רמה ונישאה. ומאידך, זמרי – שפעל מתוך מניעים זרים, גרם לעצמו רעה גדולה. חשב שהולך הוא לעשות מצוה נשגבה, להציל את שבטו מהריגה. אולם, רגליו הובילוהו לעמק הבכא, לחטא ולעבירה.

מסקנה: אסור לפעול מתוך דחף של כעס, אלא: תשועה ברוב יועץ (משלי יא, יד).